

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM ORGANININ HUKUKİ SORUMLULUĞU

İşbu bilgi notu anonim şirketlerde yönetim organının hukuki sorumluluğu hakkında bilgilendirme yapmak amacı ile tanzim edilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 329. maddesinde tanımlanan anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı **yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan şirkettir.** Anonim şirketlerde yasal olarak bulunması gerekli organlar, **genel kurul ve yönetim kuruludur.**

TTK'nın 365. maddesi uyarınca, anonim şirketler kanunda yer alan istisna haller dışında **yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil edilir.** Yönetim kurulu esas sözleşme ile atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş bir veya birden fazla kişiden oluşabilir.

I. YÖNETİM KURULUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ:

Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenlenecek iç yönergeye göre yönetimi kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya 3. kişiye devredebilir. Ancak yönetimin bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya 3. kişiye devredilmemesi durumunda, yönetim ve sorumluluk kurulun tüm üyelerine ait olacaktır. Bu kapsamda yönetim kurulunun yükümlülüklerine aşağıda yer verilmektedir:

a) Yönetim Kurulunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü:

Yönetim kurulu üyelerinin kusur esasına dayalı sorumlulukları bulunmaktadır. TTK'nın 369. maddesi uyarınca, yönetim kurulu esas sözleşme ve kanun ile belirlenen görevlerini **tedbirli bir yöneticinin özeni ile yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmekle yükümlüdür.** Yönetim kurulunun dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışları nedeni ile şirketin, pay sahibi ve şirket alacaklılarının zarar görmesi durumunda, bu kişiler zararlarının tazminini talep edebileceklerdir.

b) Yönetim Kurulunun Müzakerelere Katılma Yasağı:

Yönetim kurulu, TTK'nın 374. maddesi uyarınca, kanun ve esas sözleşme ile genel kurul yetkisine bırakılmış olan iş ve işlemler dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her türlü iş ve işlemler hakkında karar alabilir.

Ancak TTK'nın 393. maddesi uyarınca yönetim kurulu üyeleri;

- Kendisinin **şirket dışı kişisel menfaati ile şirketin menfaatinin çatıştığı** konularda,
- Alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin **kişisel veya şirket dışı menfaati ile şirketin menfaatlerinin çatıştığı konularda,**
- Dürüstlük kuralının bir gereği olarak yönetim kurulunun müzakereye katılmamasını gerektiren durumların ortaya çıkması halinde müzakerelere katılamaz.

Yönetim kurulu üyelerinin TTK 393. madde ile düzenlenen menfaat uyuşmazlığını bilmediği durumlarda, bu uyuşmazlığın tarafı olan yönetim kurulu üyesi, menfaat uyuşmazlığını diğer üyelere açıklamak ve müzakerelere katılmama yasağına uymakla yükümlüdür.

Menfaat uyuşmazlığına rağmen müzakereye katılan yönetim kurulu üyeleri ve/veya menfaat uyuşmazlığını bilen ve buna rağmen menfaat uyuşmazlığı olan üyenin müzakereye katılmasına itiraz etmeyen ve/veya söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde oy kullanan yönetim kurulu üyeleri, şirketin uğradığı zararları tazmin etmekle yükümlüdürler.

c) Şirketle İşlem Yapmama, Şirkete Borçlanmama Yükümlülüğü:

Yönetim kurulu üyesi, TTK'nın 395. maddesi uyarınca,

- Genel kuruldan izin almadan şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz. **Yönetim kurulu üyesinin işbu yükümlülüğe aykırı hareket ettiği durumlarda, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir.** Yönetim kurulu üyeleri bu işlemlerden doğan zarardan şirket, pay sahipleri ve şirketin alacaklılarına karşı sorumludur.

- Yönetim kurulu üyesinin, alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı olduğu şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar.
- Şirket, yönetim kurulu üyesinin alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları için kefalet, garanti veya teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, söz konusu kişilerin borçlarını devralamaz.

d) Rekabet Etmeme Yükümlülüğü:

Yönetim kurulu üyesi TTK'nın 396. maddesi uyarınca genel kurul iznini almaksızın,

- **Şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi başkasının hesabına yapamaz.**
- **Aynı tür ticari işlerle uğraşan şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatı ile ortak olamaz.**

Yönetim kurulu üyesinin bu kurallara aykırı hareket etmesi durumunda, şirket tazminat isteyebilir. Diğer taraftan şirket tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış sayarak üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu da dava etmekte serbesttir.

Bu haklar yönetim kurulu üyelerinin, ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer şirkete girdiğini öğrenmelerinden itibaren 3 ay her halükarda 1 yıl içerisinde zamanaşımına uğrar.

II. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU:

Anonim şirketlerde hukuki sorumluluk, TTK'nın 549 ve devamı maddeleri ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri ve kurucuların sorumluluk halleri aşağıda kısaca sayılmaktadır:

- Şirkete ilişkin bilgi ve belgelerin gerçeğe aykırı, hileli, sahte ve yanlış olarak düzenlenmesi,

- Anonim şirket sermayesi tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun ve esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, sermayenin taahhüt edilmiş ve/veya ödenmiş gibi gösterilmesi,
- Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığının bilinmesine rağmen bu duruma onay verilmesi,
- Şirketin aynı sermayesine veya devralınacak işletme ile ayınlarına, emsallerine oranla fazla değer biçilmesi, bu değerlerin farklı gösterilmesi ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapılması,
- Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla ve/veya bu vaat ile halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması.

TTK'nın 553. maddesi ile "Anonim Şirket Yönetim Kurulu'nun Hukuki Sorumluluğu"na ilişkin özel bir düzenleme de getirilmiştir. Bu maddeye göre yönetim kurulu üyelerinin;

- Kanundan ve/veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini **kusurları** ile ihlal etmeleri,
- Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden yönetim kurulu üyeleri, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde **makul derecede özen göstermemeleri (makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi gerekmektedir)**

hallerinde şahsi sorumlulukları doğabilecektir.

Ancak TTK'nın 553. maddesinin 3. fıkrası uyarınca hiçbir yönetim kurulu üyesi kontrolü dışında meydana gelen zararlardan dolayı sorumlu tutulamayacaktır. Bu kapsamda yönetim kurulu üyeleri ancak şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı kusurları oranında sorumlu olacaktır. TTK'nın 557. maddesi uyarınca, birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte **müteselsilen** sorumlu olacaktır.

Her ne kadar TTK'nın 553. maddesinin 1. fıkrasında yönetim kurulu üyelerinin şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı şahsi sorumluluğu belirtilmiş ise de, Yargıtay kararları uyarınca şirket alacaklıları, yönetim kurulu üyelerinin kusurlu yönetimi nedeni ile ancak **doğrudan doğruya zarara uğramaları** durumunda yönetim kurulu üyeleri

aleyhine hükmedilecek tazminatın kendilerine verilmesini talep edebilecekler ve bu kapsamda sorumluluk davası açabileceklerdir.

*“Kural olarak anonim şirketin yönetim kurulu üyeleri şirket adına yaptıkları işlemlerden dolayı kişisel olarak sorumlu tutulamaz iseler de TTK'nın 336 ncı maddesi hükmü uyarınca şirket alacaklıları, yönetim kurulu üyelerinin kusurlu yönetimi nedeniyle **doğrudan doğruya zarara uğramaları durumunda, yönetim kurulu üyeleri aleyhine, hükmedilecek tazminatın kendilerine verilmesi suretiyle sorumluluk davası açabilirler.** Bu halde yönetim kurulu üyeleri ortaklığa ve ortaklık alacaklılarına karşı kusursuz olmadıklarını ispat etmedikçe müteselsilen sorumlu olurlar.”¹*

Diğer taraftan, TTK'nın 553. maddesi 1. fıkrası uyarınca kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına ise ancak bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi durumunda gidilebilecektir.

TTK'nın 367. maddesi uyarınca, yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, **yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir.** Her ne kadar 367. madde ile yönetim kurulunun yönetimi devredebileceği düzenlenmişse de yönetim kurulunun TTK'nın 375. maddesi ile belirlenen görev ve yetkilerini devretmesi ise yasaklanmıştır. **Yönetim kurulunun devredemeyeceği görev ve yetkiler:**

- Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi,
- Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi,
- Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması,
- Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları,
- Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi,
- Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının

¹ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 2011/1593 E., 2011/7756 K. sayılı ve 21.12.2011 tarihli kararı.

düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi,

- Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması,
- Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu.

TTK'nın 375. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendi ile yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi, yönetim kurulunun devredilemez görevleri arasında yer almaktadır. Kanun koyucu, bir taraftan anılan madde ile "Üst Gözetim" yükümlülüğünü devredilemez görevler arasında sayarken diğer taraftan TTK'nın 553. maddesinin 2. fıkrası ile yönetimi devreden yönetim kurulunun, ancak yönetimi devralan kişileri seçerken dikkat ve özeni göstermemeleri durumunda sorumluluklarına gidilebileceğini düzenlemiştir. Yönetim kurulunun üst gözetimi yapmaması durumunda sorumluluğuna gidilip gidilmeyeceğine ilişkin ise düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Hatta TTK'nın 553. maddesinin 3. fıkrası ile de hiç kimsenin kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamayacağı, bu sorumlu olmama durumunun **gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamayacağı şeklinde düzenleme de getirilmiştir.**

Sonuç olarak TTK'nın 553. maddesinin 2. fıkrası ile 3. fıkrası birlikte değerlendirildiğinde yönetim kurulunun, üst gözetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda sorumluluğuna gidilemeyeceği gibi bir sonuç doğsa da kanaatimizce devredilemez görevler kapsamında bulunan üst gözetim yükümlülüğüne aykırı davranan ve yönetimi devrettiği kişilerin fiillerini ve davranışlarını denetlemeyen ve gözetlemeyen yönetim kurulunun da oluşacak zararlar nedeni ile sorumluluğuna gidilebileceği kanaatindeyiz. Ancak bu hususun tartışmalı olduğunu da belirtmekte fayda görmekteyiz.

Bilgilerinize sunarız.

ÖZYILDIRIM HUKUK BÜROSU